

Верховний
Суд

Висновки Великої Палати Верховного Суду у цивільних справах (2020 рік)

Дмитро Гудима –
суддя Великої Палати Верховного Суду,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

1. Висновки щодо застосування норм процесуального права

1.1. Щодо прав на апеляційне та касаційне оскарження

Чи можна подати апеляційну скаргу безпосередньо до апеляційного суду?

- ✓ Апеляційна скарга подається **безпосередньо до суду апеляційної інстанції** (ч. 1 ст. 355 ЦПК України у редакції, чинній з 15.12.17).
- ✓ До дня початку функціонування ЄСІТС апеляційні скарги подаються учасниками справи до або через відповідні суди, а матеріали справ витребовуються та надсилаються судами за правилами, що діяли до набрання чинності цією редакцією Кодексу. У разі порушення порядку подання апеляційної скарги відповідний суд повертає таку скаргу без розгляду (пп. 15.5 п.1 розділу XIII «Перехідні положення» ЦПК України у редакції, чинній з 15.12.17).
- ✓ Апеляційна скарга подається апеляційному суду **через суд першої інстанції**, який ухвалив оскаржуване судове рішення (ч. 1 ст. 296 ЦПК України у редакції, чинній до 15.12.17).

Чи можна подати апеляційну скаргу безпосередньо до апеляційного суду?

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 145/1330/17
(провадження № 14-549цс19), № у реєстрі

- ✓ Відсутність ЄСІТС не створює перешкоди учасникам провадження у поданні апеляційних скарг у паперовій формі безпосередньо до апеляційного суду і їх прийнятті.
- ✓ Особа, яка подає скаргу, вправі очікувати застосування норм, які надають право подавати апеляційну скаргу як безпосередньо до апеляційного суду, так і через місцевий суд.
- ✓ Відступ від висновків КАС у складі ВС, викладених у постановах від 18.04.19, справа № 0440/4893/18, № у реєстрі ; від 27.06.19, справа № 310/7336/18, № у реєстрі).

За яких умов особа не має права на касаційне оскарження?

- ✓ Особа, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, має право подати касаційну скаргу на судові рішення лише після його перегляду в апеляційному порядку за її апеляційною скаргою. Після відкриття касаційного провадження за касаційною скаргою особи, яка не брала участі у справі, але суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, така особа користується процесуальними правами і несе процесуальні обов'язки учасника справи (ч. 4. ст. 389 ЦПК України).

За яких умов особа не має права на касаційне оскарження?

Ухвала ВП ВС, 07.04.20, справа № 504/2457/15-ц
(провадження № 14-726цс19), № у реєстрі

- ✓ Саме по собі набуття особою, яка не брала участі у справі, права власності на майно, щодо якого виник спір, зокрема після ухвалення судом першої інстанції рішення, не обов'язково підтверджує те, що суд вирішив питання щодо її прав, свобод, інтересів та (або) обов'язків. Те, чи вирішив суд це питання щодо такої особи, треба вирішувати, виходячи з конкретних обставин справи, та з урахуванням змісту судового рішення.
- ✓ Рішення суду про задоволення негативного позову передбачає внесення до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно запису про право власності позивача, але за умови, що право власності на нерухоме майно **zareєстроване за відповідачем, а не за іншою особою.**

1.2. Щодо необхідності врахування висновків ВС

Враховання висновків ВС в. вказівки касаційного суду для судів першої й апеляційної інстанцій під час нового розгляду справи

- ✓ **Висновки** щодо застосування норм права, викладені у постановах ВС, **враховуються** іншими судами при застосуванні таких норм права (ч. 6 ст. 13 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»).
- ✓ При виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд **враховує висновки** щодо застосування відповідних норм права, викладені в постановах ВС (ч. 4 ст. 263 ЦПК України).
- ✓ **Вказівки**, що містяться в постанові суду касаційної інстанції, є **обов'язковими** для суду першої та апеляційної інстанцій під час нового розгляду справи (ч. 1 ст. 417 ЦПК України).

Враховання висновків ВС в. вказівки касаційного суду для судів першої й апеляційної інстанцій під час нового розгляду справи

Постанова ВП ВС, 18.03.20, справа № 464/104/16-ц (провадження № 14-441цс19), № у реєстрі

- ✓ ВССУ, передаючи справу до суду першої інстанції для вирішення питання про відкриття провадження, зробив висновок щодо цивільної юрисдикції суду, які узгоджувалися з висновком ВСУ, сформульованим у постанові від 15.11.16 у справі № 802/1318/15-а (провадження № 21-1959а16). Однак, у постановах від 10.04.18 у справі № 1519/2-787/11, від 11.04.18 у справі № 161/14920/16-а і від 16.05.18 у справі № 522/5487/17, тобто до ухвалення рішення судом першої інстанції у справі № 464/104/16-ц, ВП ВС зафіксувала відступ від зазначеного висновку ВСУ, віднісши відповідні спори до юрисдикції адміністративних судів (пункти 45, 46 постанови).

Враховання висновків ВС v. вказівки касаційного суду для судів першої й апеляційної інстанцій під час нового розгляду справи

Постанова ВП ВС, 18.03.20, справа № 464/104/16-ц (провадження № 14-441цс19), № у реєстрі

- ✓ Як суд першої інстанції на час ухвалення 22.05.18 рішення, так і апеляційний суд, приймаючи 07.05.19 постанову, з огляду на приписи ч. 4 ст. 263 ЦПК України та ч. 6 ст. 13 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» повинні були врахувати саме **висновки щодо застосування відповідних норм процесуального права, які були викладені у постановах ВП ВС**. Наслідком такого врахування мало бути закриття провадження у справі (пункт 49 постанови).

1.3. Щодо принципу змагальності у цивільному судочинстві

Чи застосовується концепція негативного доказу у цивільному судочинстві?

Постанова ВП ВС, 18.03.20, справа № 129/1033/13-ц (провадження № 14-400цс19), № у реєстрі

- ✓ Принцип змагальності не створює для суду обов'язок вважати доведеною та встановленою обставину, про яку стверджує сторона. Таку обставину треба доказувати так, аби реалізувати стандарт більшої переконливості, за яким висновок про існування стверджуваної обставини з урахуванням поданих доказів видається вірогіднішим, ніж протилежний. Певна обставина не може вважатися доведеною, допоки інша сторона її не спростує (концепція негативного доказу), оскільки за такого підходу принцип змагальності втрачає сенс (пункт 81 постанови).
- ✓ Див. також постанови КГС у складі ВС від 02.10.18, справа № 910/18036/17, № у реєстрі ; від 23.10.19, справа № 917/1307/18, № у реєстрі).

1.4. ВИСНОВКИ ЩОДО СУДОВИХ ВИТРАТ

Які особливості компенсації витрат на професійну правничу допомогу?

- ✓ За результатами розгляду справи витрати на правничу допомогу адвоката підлягають розподілу між сторонами разом із іншими судовими витратами. Для цілей розподілу судових витрат:
- 1) розмір витрат на правничу допомогу адвоката ... визначаються згідно з умовами договору про надання правничої допомоги та на підставі відповідних доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, що сплачена або підлягає сплаті відповідною стороною або третьою особою;
  - 2) розмір суми, що підлягає сплаті в порядку компенсації витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги, встановлюється згідно з умовами договору про надання правничої допомоги на підставі відповідних доказів, які підтверджують здійснення відповідних витрат (ч. 2 ст. 137 ЦПК України).

Які особливості компенсації витрат на професійну правничу допомогу?

- ✓ Розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути співмірним із:
- 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг);
  - 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг);
  - 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт;
  - 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи (ч. 4 ст. 137 ЦПК України).

Які особливості компенсації витрат на професійну правничу допомогу?

- ✓ Розмір витрат, які сторона сплатила або має сплатити у зв'язку з розглядом справи, встановлюється судом на підставі поданих сторонами доказів (договорів, рахунків тощо). Такі докази подаються до закінчення судових дебатів у справі або протягом п'яти днів після ухвалення рішення суду за умови, що до закінчення судових дебатів у справі сторона зробила про це відповідну заяву (ч. 8 ст. 141 ЦПК України).

Які особливості компенсації витрат на професійну правничу допомогу?

Додаткова постанова ВП ВС, 19.02.20, справа № 755/9215/15-ц (провадження № 14-382цс19), № у реєстрі

- ✓ ВП ВС при вирішенні питання про стягнення витрат на професійну правничу допомогу вважає за необхідне надати оцінку **виключно тим обставинам, щодо яких позивач має заперечення** (пункт 48 додаткової постанови).
- ✓ Вимога частини восьмої статті 141 ЦПК України щодо строку та порядку подання доказів про розмір судових витрат, які сторона сплатила або має сплатити у зв'язку з розглядом справи, має застосовуватися і до справ, що розглядаються в спрощеному провадженні, де судові дебати відсутні (пункт 53 додаткової постанови).

Які особливості компенсації витрат на професійну правничу допомогу?

Додаткова постанова ВП ВС, 19.02.20, справа № 755/9215/15-ц (провадження № 14-382цс19), № у реєстрі

- ✓ Не можна вважати такими, що пов'язані саме з розглядом справи, складання та подачу скарг на ім'я голови Дніпровського районного суду міста Києва до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради юстиції, які відсутні у матеріалах справи № 755/9215/15-ц (пункт 60 додаткової постанови).

Які особливості компенсації витрат на професійну правничу допомогу?

Додаткова постанова ВП ВС, 19.02.20, справа № 755/9215/15-ц (провадження № 14-382цс19), № у реєстрі

- ✓ Складання та подання таких документів (промов у судових дебатах і адвокатського запиту відносно дати розгляду заяви про перегляд) прямо не передбачено ЦПК України, однак, виходячи з конкретних обставин справи, адвокат самостійно визначає стратегію захисту інтересів клієнта та алгоритм дій для задоволення вимог клієнта та найкращого його захисту. Такі дії відповідають умовам договору про надання правової допомоги, а час, витрачений на складання та подання цих документів, є обґрунтованим (пункти 61, 66 додаткової постанови).

Коли відповідач має право на компенсацію витрат на професійну правничу допомогу у зв'язку із закриттям провадження?

- ✓ У разі закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду відповідач має право заявити вимоги про компенсацію здійснених ним витрат, пов'язаних з розглядом справи, **внаслідок необґрунтованих дій позивача** (ч. 5 ст. 142 ЦПК України).

Коли відповідач має право на компенсацію витрат на професійну правничу допомогу у зв'язку із закриттям провадження?

Постанова ВП ВС, 18.12.19, справа № 640/1029/18 (провадження № 14-443цс19), № у реєстрі

- ✓ Доступ до суду є правом особи, гарантованим ч.1 ст.55 Конституції України, п.1 ст.6 Конвенції 1950 року, ч.1 ст.4 ЦПК України. Суд може обмежити реалізацію цього права, зокрема, у порядку, встановленому ст.44 ЦПК України. Проте суд першої інстанції, закриваючи провадження у справі, не встановив факт зловживання позивачем його процесуальними правами (пункт 44 постанови).
- ✓ Закриття провадження у цій справі не підтверджує ні відсутність у сторін спору, ні відсутність його предмета, ні свідоме порушення позивачем правил суб'єктної юрисдикції.

Коли учасники бойових дій звільнені від сплати судового збору?

- ✓ Від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях звільняються: **учасники бойових дій** ... - у справах, пов'язаних з порушенням їхніх прав (п. 13 ч. 1 ст. ст. 5 ЗУ «Про судовий збір»).

Коли учасники бойових дій звільнені від сплати судового збору?

Постанова ВП ВС, 12.02.20, справа № 545/1149/17
(провадження № 14-730цс19), № у реєстрі

- ✓ Зазначена норма не передбачає вичерпного переліку справ, в яких учасники бойових дій та прирівняні до них особи звільняються від сплати судового збору. Вирішуючи питання про стягнення судового збору з особи, яка має статус учасника бойових дій (прирівняної до нього особи), для правильного застосування норм п. 13 ч. 1 ст. 5 ЗУ «Про судовий збір» суд повинен враховувати предмет і підстави позову, а також те, чи стосується така справа захисту прав цих осіб.
- ✓ Оскільки позивач має статус учасника бойових дій, а до суду він звернувся з метою захисту свого права на отримання земельної ділянки, то позивач звільняється від сплати судового збору за розгляд цієї справи в судах усіх інстанцій.

1.5. Щодо юрисдикції

1.5.1. За правилами якого судочинства розглядати вимогу про звільнення майна з-під арешту...

... ЯКЩО ВИМОГУ ЗАЯВЛЯЄ ОСОБА, ЯКА НЕ Є БОРЖНИКОМ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ?

Постанова ВП ВС, 22.01.20, справа № 340/25/19
(провадження № 11-669апп19), № у реєстрі

- ✓ Не є адміністративним спір, коли для усунення перешкод в оформленні спадщини з позовом до органу ДВС про визнання неправомірною відмови останнього у знятті арешту (накладеного в інтересах кредитора на майно, належне на праві власності покійному боржникові у виконавчому провадженні, що надалі було завершене, а матеріали – знищені) та про зобов'язання цього органу зняти такий арешт звертається спадкоємець боржника. Такий позов є різновидом негаторного позову, а тому відсутні підстави для його розгляду за правилами адміністративного судочинства (пункти 12-14, 21, 27-29 постанови).

... ЯКЩО ВИМОГУ ЗАЯВЛЯЄ ОСОБА, ЯКА НЕ Є БОРЖНИКОМ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ?

Постанова ВП ВС, 11.03.20, справа № 803/1485/17
(провадження № 11-739апп19), № у реєстрі

- ✓ Спір який виник між позивачем та органом державної виконавчої служби з приводу опису та арешту майна, не підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства, а з огляду на суб`єктний склад учасників судового процесу має розглядатися судами за правилами господарського судочинства.

Див. також постанову ВП ВС, 19.02.20, справа № 806/932/16
(провадження 11-117апп19), № у реєстрі).

Nota bene! ... якщо вимогу заявляє особа, яка не є боржником у виконавчому провадженні?

Постанова ВП ВС, 13.09.19, справа № 815/615/16
(провадження №11-1037апп18), № у реєстрі

- ✓ Для визначення юрисдикції суду має значення не тільки той склад учасників справи, яких вказав позивач, і заявлений ним предмет позову, але й реальний суб'єктний склад учасників спору, зміст спірних правовідносин між ними, а також суть права чи інтересу, за захистом якого особа звернулася до суду. Спір за позовом власника майна, який не є боржником у виконавчому провадженні, в якому на таке майно накладений арешт, не стає адміністративним лише тому, що позивач заявив вимоги про визнання протиправними діянь відділу ДВС та державного виконавця з накладення арешту на відповідне майно і незадоволення заяви про зняття такого арешту, про визнання протиправною та скасування постанови державного виконавця про накладення арешту на майно та про зобов'язання відділу ДВС зняти цей арешт.

Nota bene! ... якщо вимогу заявляє особа, яка не є боржником у виконавчому провадженні?

Постанова ВП ВС, 22.08.18, справа № 658/715/16-ц (провадження № 14-299цс18), № у реєстрі

- ✓ Вимога про зняття арешту з майна фізичної особи, яка не є боржником у відповідному виконавчому провадженні, розглядається за правилами цивільного судочинства (пункти 24, 26 постанови).
- ✓ Особа не має пред'являти вимогу про визнання права власності на майно одночасно з вимогою про зняття з нього арешту та виключення з акта опису й арешту майна, якщо її право власності на це майно вже підтверджене (пункти 28-29 постанови).

Див. також: постанову ВП ВС, 22.04.19, справа № 661/624/16-ц (провадження № 14-618цс18), № у реєстрі .

Nota bene!

Коли юрисдикція адміністративна?

Постанова ВП ВС, 13.02.19, справа № 808/2265/16
(провадження № 11-1334апп18), № у реєстрі

- ✓ Спир за позовом боржника до органу ДВС про скасування постанови державного виконавця про арешт майна боржника й оголошення заборони на відчуження цього майна є **публічно-правовим**, якщо вказану постанову державний виконавець виніс у зведеному виконавчому провадженні, в якому об'єднані провадження щодо виконання рішень судів різних юрисдикцій. Адміністративний суд має юрисдикцію стосовно розгляду зазначеної вимоги навіть тоді, коли у зведеному виконавчому провадженні відсутнє провадження з примусового виконання рішення, ухваленого за правилами адміністративного судочинства.

Nota bene! ... якщо особа оскаржує постанову про накладення арешту на майно у процедурі виконання судового рішення, яким задоволений цивільний позов у кримінальному провадженні?

- ✓ Здійснюється за правилами цивільного судочинства (постанови ВП ВС: 27.11.19, справа № 752/14248/18 (провадження № 14-520цс19), № у реєстрі ; 22.01.20, справа № 320/247/19 (провадження № 11-807апп19), № у реєстрі).

Nota bene!

На розгляді ВП ВС справа № 727/2878/19 (провадження № 14-516цс19)

- ✓ Спiр за позовом власника автомобiля про зняття з нього арешту, накладеного у межах кримiнального провадження за КПК 2012 року. Позивач не був учасником кримiнального провадження, а за постановою слiдчого зазначене кримiнальне провадження закрито за вiдсутнiстю складу кримiнального правопорушення.
- ✓ За правилами якого судочинства слiд розглядати такий спiр? Суди попереднiх iнстанцiй вважали, що за правилами кримiнального судочинства. Позивач у касацiйній скарзi стверджує про необхіднiсть розгляду справи за правилами цивiльного судочинства.

Nota bene! ... якщо арешт накладений у кримінальному провадженні? №1

- ✓ Якщо арешт накладений на майно особи, яка не була учасником кримінального процесу, розпочатого за КПК України 1960 року та завершеного у порядку, передбаченому законом (вирок, постанова про закриття провадження), спір щодо звільнення майна з-під арешту є приватноправовим. Залежно від суб'єктного складу учасників цього спору його слід розглядати за правилами цивільного чи господарського судочинства (постанови ВП ВС, 24.04.19, справа № 2-3392/11 (провадження №14-105цс19), № у реєстрі ; 15.05.19, справа № 372/2904/17-ц (провадження №14-496цс18), № у реєстрі).
- ✓ КПК України 1960 року, так само як і чинний КПК України, не передбачають можливість застосування процесуальних норм у припиненій кримінальній справі.

Nota bene! ... якщо арешт накладений у кримінальному провадженні? №2

- ✓ Якщо арешт накладений на майно особи, щодо якої за КПК України 1960 року була порушена кримінальна справа, але надалі постанову про порушення кримінальної справи за тим же процесуальним законом суд скасував, не вирішивши питання про зняття зазначеного арешту, спір про звільнення цього майна з-під арешту слід розглядати за правилами цивільного судочинства (постанова ВП ВС, 12.06.19, справа № 766/21865/17 (провадження № 14-181цс19), № у реєстрі).

Nota bene! ... якщо арешт накладений у кримінальному провадженні? №3

- ✓ Якщо арешт накладений на майно особи під час досудового розслідування за правилами КПК 1960 року, ця особа була засуджена і вирок не виконаний, однак до її засудження інша особа на підставі судового рішення стала власником спірного майна, то вирішення питання щодо зняття такого арешту здійснюється за правилами кримінального судочинства (постанова ВП ВС, 23.05.18, справа № 569/4374/16-ц (провадження №14-159цс18), № у реєстрі).

Nota bene! ... якщо арешт накладений у кримінальному провадженні? №4

- ✓ Якщо арешт накладений на майно особи, яка не є учасником кримінального процесу, розпочатого у період дії КПК України 1960 року і такого, що триває, а кримінальне провадження не передане до суду на час набрання чинності КПК України 2012 року, то вирішення питання щодо зняття такого арешту й оскарження відповідних дій або бездіяльності слідчого у кримінальному провадженні здійснюються за правилами КПК України 2012 року (постанови ВП ВС, 15.05.18, справа № 335/12096/15-ц (провадження № 14-115цс18), № у реєстрі , з урахуванням ухвали про виправлення описки від 03.07.18 року, № у); 17.10.18, справа № 461/233/17 (провадження № 14-326цс18), № у реєстрі ; 07.11.18, справа № 296/8586/16-ц (провадження № 14-387цс18), № у реєстрі).

Якщо арешт накладений у кримінальному провадженні?

№5

- ✓ Якщо арешт накладений за КПК України 2012 року на майно особи, яка не є учасником кримінального провадження, то вирішення питання щодо зняття такого арешту й оскарження відповідних дій або бездіяльності слідчого у кримінальному провадженні здійснюються за правилами КПК України 2012 року (постанови ВП ВС, 24.04.18, справа № 202/5044/17 (провадження № 14-119цс18), № у реєстрі ; 28.11.18, справа № 636/959/16-ц (провадження № 14-366цс18), № у реєстрі ; 12.12.18 року, справа № 640/17552/16-ц (провадження № 14-418цс18), № у реєстрі); 27.03.19, справа № 202/1452/18 (провадження № 14-559цс18), № у реєстрі ; 11.09.19, справа № 504/1306/15-ц (провадження № 14-323цс19), № у реєстрі).

1.5.2. Спори за участю державних реєстраторів

Коли спір є приватноправовим?

- ✓ Спір про скасування рішення, запису щодо державної реєстрації речового права на нерухоме майно треба розглядати як спір, пов'язаний із порушенням цивільних прав позивача на нерухоме майно іншою особою, за якою зареєстроване речове право на це майно (пункт 72 постанови ВП ВС, 01.04.20, справа № 520/13067/17 (провадження № 14-397цс19)).
- ✓ Вимога про визнання протиправним і скасування в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно державної реєстрації права власності на квартиру за ТзОВ «Кей-Колект» фактично стосується запису про це право (пункт 59 постанови ВП ВС, 01.04.2020, справа № 520/13067/17 (провадження № 14-397цс19)).

Nota bene! Базова постанова з висновками

Постанова ВП ВС, 04.09.18, справа № 823/2042/16
(провадження № 11-377апп18), № у реєстрі

- ✓ Спiр про скасування рiшення, запису щодо державної реєстрацiї речового права на нерухоме майно чи обтяження такого права за iншою особою у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно є **цивiльно-правовим**. А тому вирiшення таких спорiв здiйснюється за правилами цивiльного або господарського судочинства залежно вiд суб'єктного складу сторiн спору (пункт 57 постанови).
- ✓ Належним вiдповiдачем у справах за позовом про скасування рiшення, запису щодо державної реєстрацiї права чи обтяження має бути **особа, право чи обтяження якої зареєстровано** (пункт 58 постанови).

Державний реєстратор – неналежний відповідач у приватноправових спорах?

- ✓ Фізична особа, яка досягла повноліття, у цивільному процесі може бути стороною саме як така особа, а не як нотаріус, державний реєстратор тощо. Державний реєстратор, зокрема і приватний нотаріус, зобов'язаний виконати рішення суду щодо скасування державної реєстрації речового права або його обтяження незалежно від того, чи був цей реєстратор залучений до участі у справі третьою особою, яка не заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, чи не був залучений (пункти 73, 74 постанови ВП ВС, 01.04.20, справа № 520/13067/17 (провадження № 14-397цс19)).

Яка юрисдикція спорів про оскарження наказів Мін'юсту щодо скасування рішень про державну реєстрацію прав?

Постанова ВП ВС, 12.02.2020, справа № 1840/3241/18 (провадження № 11-958апп19), № у реєстрі

- ✓ Спир про скасування наказу Мін'юсту безпосередньо пов'язаний із захистом позивачем свого цивільного права у спорі щодо відповідного майна. Такий спір має приватноправовий характер. З огляду на суб'єктний склад сторін спору його слід вирішувати за правилами господарського чи цивільного судочинства.

Див. також постанови ВП ВС: 30.01.2020, справа № 826/5968/17 (провадження № 11-726апп19), № у реєстрі ; 19.06.2019, справа № 802/385/18-а (провадження № 11-369апп19), № у реєстрі).

1.5.3. Деякі інші спори

Коли оскарження створення ОСББ розглядати за правилами цивільного судочинства?

Постанова ВП ВС, 26.02.20, справа № 473/2005/19
(провадження № 14-634цс19), № у реєстрі

- ✓ Якщо фізична особа, яка не є членом ОСББ, не є співвласником майна членів ОСББ, не є власником чи користувачем нерухомого майна у будинку, в якому діє ОСББ, правомірність створення якого вона оспорує, такий спір слід вирішувати за правилами цивільного судочинства.

Nota bene! Коли оскарження створення ОСББ розглядається за правилами господарського судочинства?

Постанова ВП ВС, 06.02.19, справа № 462/2646/17 (провадження № 11-1272апп18), № у реєстрі

- ✓ Спір про відміну державної реєстрації юридичної особи є спором про наявність або відсутність цивільної правоздатності та господарської компетенції (можливості мати господарські права й обов'язки). Цей спір не є спором у сфері публічно-правових відносин, навіть якщо виник у зв'язку з протиправним внесенням до ЄДР суб'єктом владних повноважень запису про проведення державної реєстрації юридичної особи; не є спором, що виникає у зв'язку зі здійсненням господарської діяльності, а є спором про абстрактну можливість брати участь у конкретних правовідносинах. А тому оскарження державної реєстрації створення ОСББ фізичною особою-власником квартири у будинку, де таке ОСББ створене, здійснюється за правилами господарського судочинства.

В якій юрисдикції належить розглядати спір працівниці з роботодавцем-ФОПом про відміну державної реєстрації припинення підприємницької діяльності останнього?

Постанова ВП ВС, 22.01.20, справа № 825/1518/18 (провадження № 11-732апп19), № у реєстрі

- ✓ Позивачка звернулася до адміністративного суду з позовом, направленим на поновлення її трудових прав, порушених ФОПом внаслідок неприпинення трудового договору в установленому законом порядку та фактичного незаконного звільнення під час перебування у відпустці по догляду за дитиною до досягнення 3-х років. Отже, спірні правовідносини є приватноправовими, адже виникли з приводу реалізації та захисту прав позивача у сфері трудових відносин. Звернення вимог цього позову саме до державного реєстратора як суб'єкта владних повноважень не наділяє цей спір ознаками публічно-правового.

В якій юрисдикції належить розглядати вимогу про оскарження припинення релігійної організації?

Постанова ВП ВС, 22.01.20, справа № 809/1025/17 (провадження № 11-1019апп19), № у реєстрі

- ✓ Спірні правовідносини стосуються питань участі позивача (засновника організації) у створенні та діяльності релігійної організації. Вимога про визнання протиправним оскарженого рішення державного реєстратора заявлена для захисту прав позивача як учасника релігійної громади. За законом спори, пов'язані з реєстрацією статутів релігійних організацій та припиненням їх діяльності, слід розглядати за правилами **цивільного** судочинства (ч.21 ст.14, ч.2 ст.15, ч.5 ст.15, ч.5 ст.16 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації») (пункти 36, 50 постанови).

Чи є спір за позовом адвоката до адвокатського об'єднання щодо членства в останньому корпоративним?

Постанова ВП ВС, 26.02.20, справа № 750/3192/14
(провадження № 14-439цс19), № у реєстрі

- ✓ Адвокатське об'єднання є юридичною особою, а спір стосується, зокрема, членства у ньому та пов'язаних із членством прав позивача, який оскаржив управлінські рішення загальних зборів і президії цього об'єднання. Отже, ці вимоги пов'язані зі здійсненням позивачем корпоративних прав й оцінкою діяльності органів управління адвокатського об'єднання. Вирішення спору за такими вимогами належить до юрисдикції господарського суду (пункт 50 постанови).

Nota bene! Господарське товариство v. юридична особа

- ✓ З 28.03.14 процесуальний закон передбачив юрисдикцію господарського суду щодо розгляду справ, які виникають з корпоративних відносин у спорах між юридичною особою, яка не є господарським товариством, та її учасниками (засновниками, членами), у тому числі учасником, який вибув, пов'язаними із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності такої особи (постанова ВП ВС, 12.09.18, справа № 478/2192/13-ц (провадження № 14-273цс18), № у реєстрі).
- ✓ Оскільки позивач звернувся до суду у квітні 2013 року, а підприємство не є господарським товариством, такий спір слід розглядати за правилами **цивільного** судочинства (пункт 47 постанови ВП ВС, 18.03.20, справа № 129/1033/13-ц (провадження № 14-400цс19), № у реєстрі).

В якій юрисдикції належить розглядати спір за позовом адвоката про оскарження наказу директора регіонального центру надання безоплатної вторинної правової допомоги про розподіл справ між адвокатами?

Постанова ВП ВС, 05.02.20, справа № 140/2195/18 (провадження № 11-866апп19), № у реєстрі

- ✓ Вимоги позивачки стосуються порушення її цивільних прав у договірних відносинах з регіональним центром, а саме права на належні та справедливі умови праці, рівномірний розподіл доручень між адвокатами, належний розмір оплати праці, що визначені контрактом. Отже, між сторонами у справі існує приватноправовий спір, який треба вирішувати за правилами **ЦИВІЛЬНОГО** судочинства (пункти 53, 54, 59 постанови).

В якій юрисдикції належить розглядати позов фізичної особи-учасника товариства до цього товариства про стягнення поворотної фінансової допомоги?

Постанова ВП ВС, 12.02.20, справа № 381/4019/18 (провадження № 14-729цс19), № у реєстрі

- ✓ Предметом спору є вимога позивачки до відповідача виконати його зобов'язання, яке виникло на підставі договору про надання поворотної фінансової допомоги, щодо повернення отриманих коштів. Вказаний договір не впливає на корпоративні права позивачки, а тому спір треба розглядати за правилами **цивільного** судочинства.

В якій юрисдикції належить розглядати поданий до 15.12.17 віндикаційний позов до фізичних і юридичних осіб?

Постанова ВП ВС, 26.02.20, справа № 522/3777/17 (провадження № 14-651цс19), № у реєстрі

- ✓ Прокурор звернувся до суду з позовом на захист інтересів держави про витребування у кінцевих набувачів – фізичних та юридичних осіб – спірних приміщень, які в цілому забезпечували функціонування санаторію. Крім того, **обґрунтував позовні вимоги одними обставинами**, пов'язаними з обраним способом захисту порушеного права власності, та **єдиною підставою** – скасуванням судового рішення, на підставі якого спірні приміщення вибули з володіння держави. Ефективний судовий захист інтересів держави буде можливим за умови розгляду цього спору в межах однієї справи за правилами **цивільного** судочинства (пункти 35, 37 постанови).

В якій юрисдикції треба розглядати спір про зобов'язання ОМС прийняти рішення щодо взяття на баланс 1/2 частини пошкодженого внаслідок надзвичайної ситуації житлового будинку?

Постанова ВП ВС, 04.03.20, справа № 360/162/19 (провадження № 11-843ап19), № у реєстрі

- ✓ Оскільки метою звернення позивачки з цим позовом до суду є отримання в подальшому від органу місцевого самоврядування грошової компенсації за пошкоджене внаслідок надзвичайної ситуації житло, а однією з умов отримання такої компенсації є передання постраждалим пошкодженого житла такому органу, дії та/або бездіяльність органу місцевого самоврядування щодо прийняття цього житла як такі, що є частиною процедури отримання постраждалим компенсації, можна оскаржити за правилами **цивільного** судочинства (пункт 36 постанови).

В якій юрисдикції належить розглядати спір про звільнення директора школи?

Постанова ВП ВС, 12.02.20, справа № 693/1140/16-ц (провадження № 14-4цс20), № у реєстрі

- ✓ Позивачка оскаржує наказ про її звільнення з посади. Спір стосується суто трудових відносин між роботодавцем і працівником. Тому його слід розглядати за правилами **цивільного судочинства**.

В якій юрисдикції належить розглядати спір про визнання неправомірним рішення комісії психоневрологічного диспансеру щодо надання позивачу інформації про стан його психічного здоров'я?

Постанова ВП ВС, 26.02.20, справа № 2340/4717/18 (провадження № 11-412апп19), № у реєстрі

- ✓ Спир має приватноправовий характер, зокрема стосується захисту особистого немайнового права позивача, що виключає розгляд цієї справи адміністративним судом. Спир треба розглядати за правилами **ЦИВІЛЬНОГО** судочинства.

В якій юрисдикції належить розглядати позов засудженого про зобов'язання виправної колонії повернути тюнер та відшкодувати майнову шкоду у зв'язку з пошкодженням приставки?

Постанова ВП ВС, 19.02.20, справа № 570/1472/19 (провадження № 14-629цс19), № у реєстрі

- ✓ Заявлені позовні вимоги є майновими, а спір, який виник між сторонами у справі, є виключно **приватноправовим**, враховуючи суб'єктний склад спірних правовідносин, предмет спору та норми права, які їх регулюють.

2. Висновки щодо застосування норм матеріального права

2.1. Кредитні правовідносини

Наявність спору в суді v. наявність безспірних вимог

Постанова ВСУ, 04.03.15, справа № 6-27цс15, № у реєстрі

- ✓ **Наявність судового спору** за позовом кредитора до боржника про стягнення суми заборгованості за кредитним договором **спростовує висновок про безспірність заборгованості боржника**, а отже, свідчить про неправомірність вчинення виконавчого напису.

Наявність спору в суді v. наявність безспірних вимог

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 305/2082/14-ц
(провадження № 14-557цс19), № у реєстрі

- ✓ Вирішуючи спір про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, суд не повинен обмежуватися лише перевіркою додержання нотаріусом формальних процедур і факту подання стягувачем документів на підтвердження безспірної заборгованості боржника згідно з Переліком документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів (1999) (пункт 34 постанови).

Наявність спору в суді v. наявність безспірних вимог

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 305/2082/14-ц
(провадження № 14-557цс19), № у реєстрі

- ✓ Для правильного застосування статей 87, 88 Закону України «Про нотаріат» у спорі про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню суд має перевірити доводи сторін у повному обсязі й установити та зазначити в рішенні, чи справді на момент вчинення виконавчого напису боржник мав безспірну заборгованість перед стягувачем, тобто:
- 1) чи існувала заборгованість узагалі,
  - 2) чи була заборгованість саме такого розміру, як зазначено у виконавчому написі,
  - 3) та чи не було невирішених по суті спорів щодо заборгованості або її розміру на час вчинення нотаріусом виконавчого напису (пункт 34 постанови).

Наявність спору в суді v. наявність безспірних вимог

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 305/2082/14-ц
(провадження № 14-557цс19), № у реєстрі

- ✓ Сам факт звернення кредитора до суду не є підставою для визнання заборгованості спірною, позаяк спірність заборгованості з урахуванням положень чинного законодавства визначається не за суб'єктивним ставленням кредитора чи боржника до неї, а за об'єктивним закріпленням такого виду заборгованості у Переліку (затверджений постановою КМУ від 29.06.1999 № 1172) (пункт 36 постанови).

Наявність спору в суді v. наявність безспірних вимог

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 305/2082/14-ц
(провадження № 14-557цс19), № у реєстрі

- ✓ Вирішуючи питання правомірності вчинення виконавчого напису у розумінні статті 88 ЗУ «Про нотаріат», слід враховувати, що наявність спору в суді за позовом кредитора до боржника про стягнення суми заборгованості за кредитним договором **не спростовує висновок про безспірність заборгованості цього боржника та жодним чином не свідчить про неправомірність вчинення виконавчого напису** (пункт 38 постанови).
- ✓ **Відступ від висновку ВСУ** щодо застосування статті 88 Закону України «Про нотаріат», викладеного у постанові від 04.03.2015 у справі № 640/5240/13-ц (провадження № 6-27цс15) (пункт 37 постанови).

Nota bene! Інші постанови щодо виконавчого напису

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 305/2082/14-ц
(провадження № 14-557цс19), № у реєстрі

- ✓ Постанови ВП ВС, 27.03.19, справа № 137/1666/16-ц
(провадження № 14-84цс19), № у реєстрі ; 02.07.19,
справа №916/3006/17 (провадження №14-278гс18), № у реєстрі

Які строки пред'явлення кредитодавцем вимог до спадкоємців позичальника?

Постанова ВП ВС, 01.04.20, справа № 520/13067/17
(провадження № 14-397цс19)

- ✓ Оскільки зі смертю позичальника зобов'язання з повернення кредиту включаються до складу спадщини, строки пред'явлення кредитодавцем вимог до спадкоємців позичальника, а також порядок задоволення цих вимог регламентуються статтями 1281 і 1282 ЦК України. Стаття 1281 ЦК України, яка визначає **преклюзивні строки пред'явлення таких вимог**, застосовується і до кредитних зобов'язань, забезпечених іпотекою. Сплив цих строків має наслідком позбавлення кредитора права вимоги (припинення його цивільного права) за основним і додатковим зобов'язаннями, а також припинення таких зобов'язань (пункт 39 постанови).

Nota bene! Інші постанови щодо пред'явлення кредитодавцем вимог до спадкоємців позичальника

- ✓ Див. також: пункти 57-62 постанови ВП ВС, 17.04.18, справа №522/407/15-ц (провадження №14-53цс18), № у реєстрі ;
пункт 69.5 постанови ВП ВС, 13.03.19, справа №520/7281/15-ц (провадження № 14-49цс19), № у реєстрі .

2.2. Речові правовідносини

Хто і яке право може оформити на землі водного фонду?

- ✓ Землі водного фонду можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.
- ✓ Громадянам та юридичним особам за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування можуть безоплатно передаватись у власність замкнені природні водойми (загальною площею до 3 гектарів). Власники на своїх земельних ділянках можуть у встановленому порядку створювати рибогосподарські, протиерозійні та інші штучні водойми.
- ✓ Землі водного фонду за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування надаються у постійне користування...
- ✓ Громадянам та юридичним особам органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування із земель водного фонду можуть передаватись на умовах оренди земельні ділянки прибережних захисних смуг (ст.59 ЗК України).

Яке зайняття земельної ділянки водного фонду є протиправним?

Постанова ВП ВС, 07.04.20, справа № 372/1684/14-ц (провадження № 14-740цс19), № у реєстрі 88739760

- ✓ Зайняття земельної ділянки водного фонду з порушенням ЗК України та ВК України треба розглядати як **непов'язане з позбавленням володіння** порушення права власності держави чи відповідної територіальної громади. У такому разі позовну вимогу **зобов'язати повернути земельну ділянку** слід розглядати як **негаторний позов** (пункт 46 постанови).

Див. також: пункт 71 постанови ВП ВС, 28.11.18, справа №504/2864/13-ц (провадження № 14-452цс18), № у реєстрі
пункт 81 постанови ВП ВС, 12.06.19, справа №487/10128/14-ц (провадження № 14-473цс18), № у реєстрі
); пункт 97 постанови ВП ВС, 11.09.19, справа №487/10132/14-ц (провадження № 14-364цс19), № у реєстрі

Nota bene! Які наслідки протиправного зайняття земельної ділянки водного фонду?

Постанова ВП ВС, 28.11.18, справа № 504/2864/13-ц (провадження № 14-452цс18), № у реєстрі

- ✓ Заволодіння землями водного фонду (перехід права володіння ними) всупереч ЗК України є неможливим. Розташування земель водного фонду вказує на неможливість виникнення приватного власника, а отже, і нового володільця, крім випадків, передбачених у статті 59 цього кодексу (пункт 70 постанови).

Nota bene!

Упродовж якого часу можна заявити негаторний позов?

Постанова ВП ВС, 04.07.18, справа № 653/1096/16-ц
(провадження № 14-181цс18), № у реєстрі)

- ✓ Допоки особа є власником нерухомого майна, вона не може бути обмежена у праві звернутися до суду з позовом про усунення перешкод у здійсненні права користування та розпорядження цим майном, зокрема і шляхом виселення. А тому **негаторний позов може бути пред'явлений упродовж всього часу тривання відповідного правопорушення** (пункти 52, 96 постанови).
- ✓ Відступ від висновку ВСУ, сформульованого у постанові від 27.01.16, справа № 6-2913цс15, № у реєстрі (пункт 53 постанови).

Nota bene!

Віндикаційний позов v. негаторний позов

Постанова ВП ВС, 18.12.19, справа № 522/1029/18
(провадження № 14-270цс19), № у реєстрі

- ✓ Віндикаційний і негаторний позови є взаємовиключними. Одна з умов застосування як віндикаційного, так і негаторного позову – відсутність у позивача з відповідачем договірних відносин. В іншому разі захист порушеного права власності здійснюється за допомогою зобов'язально-правових способів (пункт 114 постанови).

Які наслідки відмови від підписання акта погодження меж земельної ділянки для її приватизації?

Постанова ВП ВС, 12.02.20, справа №545/1149/17 (провадження №14-730цс19), № у реєстрі

- ✓ Чинне законодавство не обмежує право на приватизацію земельної ділянки у зв'язку із відмовою суміжного землекористувача від підписання акта погодження меж земельних ділянок.

Які наслідки відмови від підписання акта погодження меж земельних ділянок?

✓ У випадку відмови суміжного землевласника або землекористувача від підписання акта погодження меж слід вважати, що таке погодження не відбулося. Якщо “суміжник” відмовляється підписати акт, орган, уповноважений вирішувати питання про приватизацію ділянки, має враховувати не сам факт відмови від підписання акта, а мотиви відмови. Підписання акта погодження меж самотійного значення не має, воно не призводить до виникнення, зміни або припинення прав на земельну ділянку, як і будь-яких інших прав у процедурі приватизації. Непогодження меж земельної ділянки із суміжними власниками та землекористувачами не може слугувати підставою для відмови в затвердженні технічної документації за умови правомірних дій кожного із землекористувачів (постанови ВП ВС, 20.03.19, справа № 350/67/15-ц (провадження № 14-652цс18), № у реєстрі та № 514/1571/14-ц (провадження № 14-552цс18), № у реєстрі).

2.3. Оренда земельної ділянки

Коли набирає чинності договір оренди землі (за законодавством, чинним до 01.01.13)?

- ✓ Правочин підлягає державній реєстрації лише у випадках, встановлених законом. Такий правочин є вчиненим з моменту його державної реєстрації (ч. 1 ст. 210 ЦК України).
- ✓ Договір оренди землі набирає чинності після його державної реєстрації (чинна до 01.01.13 ст.18 Закону України «Про оренду землі»).

Коли набирає чинності договір оренди землі (за законодавством, чинним до 01.01.13)?

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 322/1178/17
(провадження № 14-338цс19), № у реєстрі

- ✓ Якщо сторони не вказали про час (термін, календарну дату, подію) початку перебігу та закінчення строку договору, діють загальні правила, передбачені Законом України «Про оренду землі» (у редакції, чинній у листопаді 2007 року), який прямо встановлював, що договір оренди земельної ділянки **набирає чинності після його державної реєстрації.**

Як власнику ділянки захистити його право?

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 322/1178/17
(провадження № 14-338цс19), № у реєстрі

- ✓ Позивач (власник ділянки) не позбавлений можливості звернутися до суду з позовом про розірвання договору оренди, якщо є об'єктивні обставини, що вказують на наявність значної міри позбавлення того, на що орендодавець розраховував при укладенні договору оренди земельної ділянки, зокрема: чи мав орендодавець можливість контролювати дії орендаря з державної реєстрації договору оренди земельної ділянки, оскільки передача земельної ділянки відбулася у день підписання договору оренди, а державна реєстрація лише через чотири роки, та чи мав орендодавець підстави розраховувати, що строк дії договору оренди закінчиться саме у 2017 році.

Коли укладення договору оренди з іншим орендарем може порушувати права першого?

- ✓ Орендареві забезпечується захист його права на орендовану земельну ділянку нарівні із захистом права власності на земельну ділянку відповідно до закону (частина перша статті 27 ЗУ «Про оренду землі»).
- ✓ Орендодавець зобов'язаний не вчиняти дій, які би перешкождали орендареві користуватися орендованою земельною ділянкою (абзац четвертий частини другої статті 24 ЗУ «Про оренду землі»).
- ✓ Захист прав громадян та юридичних осіб на земельні ділянки здійснюється, зокрема, шляхом визнання угоди недійсною (пункт «в» частини третьої статті 152 ЗК України).

Коли укладення договору оренди з іншим орендарем може порушувати права першого?

Постанова ВП ВС, 01.04.20, справа № 610/1030/18
(провадження №14-436цс19)

- ✓ Якщо особа, якій належить право оренди земельної ділянки (*первинний орендар*) не зареєструвала її право у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, то укладення наступного договору оренди того ж майна під час дії первинного договору оренди **може порушити відповідне право первинного орендаря** у разі, коли на підставі наступного договору оренди відповідна земельна ділянка передана у користування наступному орендареві, а право останнього – зареєстроване у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Така реєстрація унеможлиблює внесення запису до вказаного реєстру про право оренди тієї ж ділянки первинним орендарем.

Суд може захистити лише «чинне» право оренди!

Постанова ВП ВС, 01.04.20, справа № 610/1030/18
(провадження №14-436цс19)

- ✓ Якщо під час дії першого договору оренди земельної ділянки був укладений другий з іншим орендарем, і право останнього зареєстроване, суд може захистити право первинного орендаря тоді, коли на підставі відповідного судового рішення цей орендар зможе зареєструвати його право оренди у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Проте, означену можливість первинний орендар матиме тільки тоді, коли на момент набрання судовим рішенням про задоволення відповідного позову законної сили цей орендар матиме чинне право оренди, зокрема, якщо не спливе строк оренди чи буде поновленим первинний договір оренди. В іншому випадку в позові слід відмовити.

Які наслідки укладення договору оренди у період дії іншого договору оренди тієї ж земельної ділянки?

Постанова ВП ВС, 10.04.19, справа № 587/2135/16-ц (провадження № 14-74цс19), № у реєстрі

- ✓ Внаслідок укладення оскарженого договору ФГ отримало право оренди земельною ділянкою, що стало перешкодою для позивача у реалізації аналогічного права щодо тієї самої земельної ділянки.
- ✓ ВП ВС погодилася з висновками судів про порушення права позивача на оренду земельної ділянки та наявність підстав для **визнання оскарженого договору недійсним.**
- ✓ *Аналогічні висновки у постановах ВП ВС: 20.03.19, справа №587/2110/16-ц (провадження №14-25цс19), № у реєстрі ; 02.10.19, справа № 587/2331/16-ц (провадження №14-411цс19), № у реєстрі ; 15.01.20, справа №587/2326/16-ц (провадження №14-442цс19), № у реєстрі .*

2.4. Виконавче провадження

«Визначення частки» v. «виділення частки в натурі»

- ✓ У разі якщо боржник володіє майном спільно з іншими особами, стягнення звертається на його частку, що визначається судом за поданням державного виконавця (ч.6 ст.52 Закону України №606-XIV від 21.04.1999 «Про виконавче провадження»).
- ✓ У разі якщо боржник володіє майном разом з іншими особами, стягнення звертається на його частку, що визначається судом за поданням виконавця (ч.6 ст.48 Закону України №1404-VIII від 02.06.2016 «Про виконавче провадження»).

«Визначення частки» v. «виділення частки в натурі»

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 367/6231/16-ц (провадження №14-529цс19), № у реєстрі

- ✓ Поняття «визначення частки» та «виділення частки в натурі» є різними за змістом, а ч.6 ст.52 Закону №606-XIV (ч.6 ст.48 Закону №1404-VIII) передбачає лише **необхідність визначення частки боржника у спільному майні**, якщо така частка не визначена (пункт 28 постанови).

«Визначення частки» v. «виділення частки в натурі»

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 367/6231/16-ц (провадження №14-529цс19), № у реєстрі

- ✓ Частка у праві спільної часткової власності є самостійним об'єктом цивільних прав, яка може бути об'єктом продажу з публічних (електронних) торгів, передачі стягувачу в рахунок погашення боргу, без її виділу в натурі з об'єкта нерухомого майна; у разі виявлення державним виконавцем майна, яким боржник володіє спільно з іншими особами, і частка боржника у якому не визначена, для звернення стягнення на частку боржника державний виконавець звертається до суду з поданням про визначення частки боржника у такому майні (пункт 29 постанови).

«Визначення частки» v. «виділення частки в натурі»

Постанова ВП ВС, 15.01.20, справа № 367/6231/16-ц (провадження №14-529цс19), № у реєстрі

- ✓ Відступ від висновку КАС у складі ВС (постанова від 10.07.19, справа № 822/1154/16, № у реєстрі) про те, що лише після виділення в натурі частки боржника з майна, яке перебуває у спільній частковій власності, виникає право передавати майно на реалізацію та згодом приймати рішення про передання майна стягувачу в рахунок погашення боргу (пункт 29 постанови).

Які наслідки зміни у законодавстві мінімального розміру аліментів?

- ✓ Мінімальний гарантований розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку (абзац 2 ч.2 ст.182 СК України).
- ✓ Розмір аліментів, визначений за рішенням суду або домовленістю між батьками, може бути згодом зменшено або збільшено за рішенням суду за позовом платника або одержувача аліментів у разі зміни матеріального або сімейного стану, погіршення або поліпшення здоров'я когось із них та в інших випадках, передбачених цим Кодексом (ч.1 ст.192 СК України).
- ✓ Порядок стягнення аліментів визначається законом. Виконавець стягує з боржника аліменти у розмірі, визначеному виконавчим документом, але не менше мінімального гарантованого розміру, передбаченого Сімейним кодексом України (ч.1 ст.71 Закону України "Про виконавче провадження").

Які наслідки зміни у законодавстві мінімального розміру аліментів?

Постанова ВП ВС, 04.03.20, справа № 682/3112/18
(провадження № 14-580цс19), № у реєстрі

- ✓ Зміна законодавцем мінімального розміру аліментів, які підлягають стягненню з платника аліментів на одну дитину, не є підставою для зміни розміру аліментів відповідно до статті 192 СК України, але є підставою для зміни мінімального розміру аліментів, зазначених у виконавчому листі у процедурі виконання та стягнення аліментів, та враховується під час визначення суми аліментів або заборгованості (пункт 43 постанови).

Чи може виконавець накладати арешт на право оренди?

Постанова ВП ВС, 18.03.20, справа № 904/968/18
(провадження № 12-174гс19), № у реєстрі

- ✓ Виконавець не наділений правом накладення арешту на право оренди земельної ділянки боржника-орендаря, яке як майнове право є відмінним від майна (коштів) об'єктом цивільних прав та має обмежену оборотоздатність для боржника-орендаря (пункт 6.40 постанови).

Дякую за увагу!

- Верховний Суд,
вул. П. Орлика, 8, м. Київ, 01043,
- <http://supreme.court.gov.ua>,
- dmytro.hudyma@gmail.com
- www.facebook.com/dmytro.hudyma